

REISVERSLAG LIBANON

27/01/11 – 3/02/11

Het bestuur van Mijn Thuis bracht van 27 januari tot 3 februari een bezoek aan verscheidene Palestijnse vluchtelingenkampen in Libanon. Mijn Thuis bezocht de volgende kampen: Ein el-Hilweh, Mieh Mieh, Sabra, Shatilla, Burj el-Barajneh. Dit reisverslag beschrijft de bevindingen betreffende de humanitaire en sociaaleconomische omstandigheden in de kampen.

Kaart van Libanon; de 12 officiële UNRWA vluchtelingenkamp (in het rood).¹

¹www.yalibnan.com

Achtergrondinformatie

Tijdens de reis bezocht Mijn Thuis verschillende families en organisaties in de kampen van Zuid-Libanon, zijnde Ein el-Hilweh, Mieh Mieh, Sabra, Shatilla, Burj el-Barajneh. Het grootste kamp hiervan is Ein el-Hilweh met bijna 50.000 geregistreerde inwoners. Naast gezinnen die humanitaire hulp nodig hebben, sprak de organisatie ook met hulpverleners, ontwikkelingswerkers en medewerkers van UNRWA.

UNRWA ontfermt zich over de zorg aan de Palestijnse vluchtelingen in Libanon en andere landen in de regio. Sinds vorig jaar is de UNRWA in zwaar financieel weer terechtgekomen waardoor het steeds moeilijker wordt om de noodzakelijke hulp te leveren aan de 4,25 miljoen Palestijnse vluchtelingen in de regio. Mede door de economische crisis heeft deze humanitaire hulporganisatie te maken met een drastische vermindering in fondsen. Geschat wordt dat het budget van de organisatie dit jaar met maar liefst 40% zal dalen ten opzichte van 2009. Dit zal een zeer nadelig effect hebben op de inwoners van de kampen in Libanon, zoals de vermindering van voedselhulp, medische zorg en kwaliteit van de huisvesting. Van de ruim 425.000 Palestijnen die sinds 1948 als vluchtelingen geregistreerd zijn bij UNRWA in Libanon verblijven er op dit moment tussen de 260.000 en 280.000 ook daadwerkelijk in het land. Van hen wonen er ruim 225.000 in de officiële UNRWA vluchtelingenkampen.²

De situatie van de Palestijnse vluchtelingen in Libanon verschilt in diverse opzichten van die in andere landen binnen het Midden-Oosten. Om te beginnen zijn hun politieke rechten ernstig ingeperkt. Zo worden ze niet erkend als staatsburgers waardoor ze geen stemrecht hebben en dus niet vertegenwoordigd zijn in de politiek van het land. De Libanese overheid weigert de politieke rechten van de vluchtelingen te erkennen. De belangrijkste reden hiervoor is dat het erkennen van de Palestijnen -overwegend sunni moslims- als staatsburger een verandering teweeg zal brengen in de wankele machtsverhoudingen in het land. De sunni moslims zouden ingeval van erkenning een meerderheid vormen in Libanon, een land waarvan de politieke meerderheid tot nu toe bij de christenen lag.

Tenslotte worden de sociale en economische rechten van de Palestijnen beknut door onder meer een verbod op het uitoefenen van beroepen, hetgeen een vicieuze cirkel van werkeloosheid en armoede teweeg brengt. Hierop komen we verder in het verslag terug.

²www.unrwa.org, via 'Statistics'

LEEFOMSTANDIGHEDEN IN DE BEZOCHTE VLUCHTENLINGENKAMPEN

Binnen de kampen verzorgt UNRWA huisvesting, water en elektriciteit, onderwijs en gezondheidszorg. Uit een grootschalig wetenschappelijk onderzoek³, uitgevoerd door de American University of Beirut (AUB) in opdracht van UNRWA, is gebleken dat de inwoners van de kampen lijden onder een groot aantal problemen als gevolg van uitsluiting en rechteloosheid. In vergelijking met Palestijnse vluchtelingen in omliggende landen en gebieden (Syrië, Jordanië, Westelijke Jordaanoever en de Gazastrook) is hun situatie de meest zorgwekkende en deze verslechtert aldoor.

De leefomstandigheden in de vluchtelingenkampen zijn zonder uitzondering slecht te noemen. De kampen mogen niet in oppervlakte groeien van de Libanese autoriteiten. Hierdoor zijn de inwoners genoodzaakt de hoogte in te bouwen. Ze kunnen zich vaak niet buiten de kampen gaan vestigen omdat ze volgens Libanese wetgeving geen vastgoed mogen bezitten. Een huis kopen of bouwen behoort dus niet tot de mogelijkheden.

Samengepakte stroomdraden zorgen voor levensgevaarlijke situaties in de steegjes en straten van de kampen. (Ein el-Hilweh)

Een woning huren is voor de meeste kampbewoners onbetaalbaar vanwege de grote werkeloosheid. Er zijn dus niet veel mogelijkheden voor de vluchtelingen om de kampen te verlaten en zich elders te vestigen. De oudere vluchtelingen gaven aan dat ze de kampen in de laatste twintig jaar veel hebben zien veranderen; de overbevolking neemt steeds zorgwekkendere vormen aan en de vooruitzichten van de toekomstige generaties zijn op alle fronten verslechterd; denk aan onderwijs, woonruimte, werk, en gezondheidszorg.

Om het hoofd te bieden aan de overbevolking van de kampen, bouwen inwoners aldoor nieuwe verdiepingen op hun woningen. Deze ongereguleerde hoogbouw brengt risico's met zich mee, maar doet ook de leefomgeving snel achteruit gaan. Veel woningen krijgen geen of weinig daglicht binnen. De huizen zijn slecht geventileerd en lekkages in de woningen zijn een veel voorkomend probleem. Door een gebrek aan daglicht is het in de meeste huizen koud en

Een blik naar boven (Burj el-Barajneh)

³Chaaban, J. et.al. (2010), "Socio-Economic Survey of Palestinian Refugees in Lebanon", Rapport gepubliceerd door American University of Beirut (AUB) en de United Nations Relief and Works Agency for Palestine Refugees in the Near East (UNRWA).

vochtig, met alle gevolgen van dien voor de gezondheid.

Door het gebrek aan ruimte dat veel mensen hebben, wordt alle oppervlakte benut als woonruimte. Hierdoor hebben inwoners nauwelijks privacy. Kleine 1-of 2-kamerwoningen worden met grote families gedeeld. Door het ontbreken van privacy en speelruimte voor kinderen is er geen gelegenheid tot ontspanning en geven veel inwoners aan last van stress te hebben.

Uitzicht over Saida (stad) vanaf vluchtelingenkamp Mieh Mieh.

De in- en uitgangen van de kampen zijn volledig onder controle van het Libanese leger, wat de bewegingsvrijheid van de inwoners beperkt. Buitenlanders mogen officieel de kampen niet bezoeken. De leden van Mijn Thuis werd meerdere malen de toegang ontzegd door soldaten bij de militaire controleposten aan de rand van vluchtelingenkamp Ein el-Hilweh. Het

militaire toezicht op de in- en uitgangen de kampen en in combinatie met de omheiningen en het verbod op uitbreiding van de kampen leidt tot een isolement van de inwoners. In combinatie met de uitsluiting op de arbeidsmarkt heeft dit een verregaande segregatie tussen de Palestijnse vluchtelingen en de overige inwoners van Libanon tot stand gebracht.

WERK EN ARMOEDE

Er zijn relatief twee keer zoveel arme Palestijnen dan Libanezen en extreme armoede komt vier keer vaker voor onder Palestijnen dan onder de Libanese bevolking.⁴ Palestijnse vluchtelingen in Libanon mogen 30 beroepen niet uitoefenen, waaronder veelal functies in de publieke sector. De werkloosheid onder de vluchtelingen ligt rond de 56% en slechts 37% van hun beroepsbevolking heeft een baan. Van hen heeft slechts 7% procent een contract en velen verdienen hun geld met seizoensarbeid.⁵ Tweederde van de Palestijnse vluchtelingen in Libanon leeft onder de armoedegrens.⁶ Ruim 60% van de vluchtelingen geeft aan niet altijd voldoende (in kwantiteit en/of kwaliteit) voeding te hebben in het huishouden.⁷ Het eten is dan te weinig of te eentonig, waardoor de leden van het gezin niet alle benodigde voedingsstoffen binnenkrijgen. Dit leidt o.a. tot een geestelijke en lichamelijke ontwikkelingsachterstand bij kinderen en tot chronische bloedarmoede.

Uit het onderzoek blijkt ook dat de kans op werkgelegenheid tweemaal groter is voor vluchtelingen die een tweejarige vakopleiding hebben gevolgd dan voor vluchtelingen die een opleiding aan de universiteit hebben afgerond.⁸ De beroepen die uitgeoefend kunnen worden na een universitaire opleiding zijn voor Palestijnen vaker ontoegankelijk.

⁴Chaaban, J. et.al.(2010),blz. xii

⁵Chaaban, J. et.al.(2010),blz. x

⁶ Vastgesteld volgens Libanese richtlijnen t.a.v. armoede. Chaaban, J. et.al.(2010), blz. xi

⁷Chaaban, J. et.al.(2010),blz. 49

⁸ Idem.

GEZONDHEID

Vergeleken met Libanese staatsburgers is het slecht gesteld met de gezondheid van Palestijnse vluchtelingen. De laatste jaren is een sterke toename te zien in het percentage chronisch zieken onder de vluchtelingen. In 2003 leed ongeveer 19% van hen aan een chronische ziekte. Afgelopen jaar lag dit percentage op 31%, bijna tweemaal zo hoog als onder de Libanese bevolking.

Lekkend plafond in een tweekamerwoning. (Burj el-Barajneh)

De chronische aandoeningen zijn vaak terug te voeren op verschillende oorzaken die samen een vicieuze cirkel vormen. Om te beginnen is de werkloosheid in de kampen hoog (56%) waardoor ongeveer 40% van de populatie rond of onder de armoedegrens leeft. De armoede heeft tot gevolg dat 55% van de gezinnen aangeeft te weinig geld te hebben om eten te kopen. Naast kwantitatieve ondervoeding (te weinig te eten) bestaat er door de armoede ook kwalitatieve ondervoeding; door het eenzijdige dieet komen veel mensen voedingsstoffen te kort, wat leidt tot chronische bloedarmoede en andere aandoeningen.

De armoedecijfers werken ook door in de huisvesting van de vluchtelingen. Uit het onderzoek van American University of Beirut (AUB) blijkt dat 40% van de huishoudens last heeft van een lekkage aan dak of muren.⁹ Ook zijn veel woningen slecht tot niet verwarmd of geïsoleerd. In combinatie met slechte of onvoldoende voeding is dit funest voor de gezondheidssituatie, vooral van kleine kinderen, zieken en ouderen.

De ingang van het huis is voorzien van een plank om ratten en ander ongedierte buiten de deur te houden. (Burj el-Barajneh)

UNRWA personeel in de regio Saida gaf tijdens een gesprek met Mijn Thuis aan dat de riolering in de kampen dringend aan vervanging toe is. De verouderde staat waarin deze nu verkeert leidt ertoe dat een gedeelte van het drinkwater in de kampen roest bevat, wat o.a. nierfalen veroorzaakt. Bovendien komt het voor, dat door slijtage verontreinigd (riool)water in de leiding van het drinkwater komt, hetgeen tot ernstige ziekten leidt. De komende jaren verwacht UNRWA niet in staat te zijn de noodzakelijke vervanging van de riolering te kunnen uitvoeren, vanwege een gebrek aan financiële middelen.

⁹Chaaban, J. et.al.(2010),blz. xiv

De sporen van geweld zijn zichtbaar in iedere straat van de kampen. (Shatilla)

Tenslotte leiden de voortdurende politieke onrust en het terugkerende geweld tot traumatisering en een constant gevoel van onveiligheid bij de inwoners van de vluchtelingenkampen. Psychische klachten door stress en Post Traumatisch Stress Syndroom (PTSS) treffen vele inwoners; 21% van de ondervraagden in het AUB onderzoek gaf aan last te hebben van depressieklachten, angst of stress.¹⁰

De medische hulpverlening aan de vluchtelingen komt steeds meer onder druk te staan doordat de fondsen van UNRWA de laatste jaren sterk zijn afgenomen. Veel mensen met wie Mijn Thuis sprak, klagen over slechte medische voorzieningen in de kampen. Voor behandeling in een staatsziekenhuis hebben vluchtelingen een doorverwijzing nodig van UNRWA. Anders moeten ze, voor welke behandeling dan ook, een aanbetaling van tenminste 1000 dollar doen. Tijdens kantooruren hoeft zo'n verwijzing niet per se een probleem op te leveren, maar wanneer iemand 's nachts of in het weekend medische hulp nodig heeft,

houden overheidsklinieken hun deuren gesloten voor vluchtelingen, met alle gevolgen van dien. Tenslotte klagen Palestijnse patiënten over de kwaliteit van de medicijnen. Hun UNRWA-artsen schrijven de goedkoopste medicijnen voor, vanwege geldnood waarin de organisatie zich bevindt. Bijwerkingen en een gebrek aan effect waren een veelgehoorde klacht in gesprekken met zieken en hun familieleden. Van de tertiaire zorg (o.a. de behandeling van kanker) wordt gemiddeld tussen de 20 en 30% door UNRWA bekostigd. Het grootste deel moet de dus patiënt zelf financieren, vaak d.m.v. giften uit de omgeving of steun van een NGO.

De vicieuze cirkel van armoede en gezondheidsproblemen is goed zichtbaar wanneer je met patiënten en hun familie praat over de situatie 'voor' en de situatie 'na' het ontstaan van ziekte of letsel. Ziekte betekent voor deze mensen niet alleen lichamelijk (en soms geestelijk) lijden, maar het is ook catastrofaal voor de (financiële) situatie van een familie. De kosten van langdurig medicijngebruik zijn voor de meesten onbetaalbaar waardoor patiënten en hun familie afhankelijk raken van giften uit hun omgeving.

Dat geldt ook voor de familie van de 19-jarige Khaled (foto hiernaast). Hij werd geboren met een open rug en heeft nu o.a. problemen met zijn lever en is spastisch. De kosten van zijn medicijnen leggen een zwaar beslag op het inkomen van de 5-koppige familie. De vader van de familie kan niet langer werken door het blijvend letsel dat hij opliep tijdens marteling in Israëlische gevangenschap. De zusjes van Khaled gaan nog naar school. De moeder van het gezin lijdt aan diabetes en een te hoge bloeddruk, waarvoor ze weinig tot geen medicijnen inneemt omdat ze anders de medicijnen van Khaled niet kan betalen. Ze plaatst de gezondheid van

Khaled op schoot bij zijn moeder. Op de voorgrond deel van zijn medicijnen. (Mieh Mieh)

¹⁰Chaaban, J. et.al.(2010),blz. xiv

haar zoon boven die van haarzelf. Het gezin is volledig aangewezen op giften van individuen en organisaties.

ONDERWIJS

Basisonderwijs en voortgezet onderwijs zijn gratis voor vluchtelingenkinderen en wordt aangeboden door UNRWA. Schoolspullen en vervoer moeten wel door de gezinnen zelf betaald worden. Volgens vele families die we spraken holt de kwaliteit van het UNRWA onderwijs de laatste jaren achteruit. De klassen worden steeds groter, de bekwaamheid van de leerkrachten minder en veel kinderen komen aandacht tekort tijdens hun schoolperiode. Van de Palestijnse kinderen tussen de 7 en 15 jaar ging 8% niet naar school in 2010. Privéscholen zijn voor de meeste Palestijnen in Libanon onbetaalbaar.

السبت	الخميس	الأربعاء	الثلاثاء	الاثنين
عربي	عربي	عربي	M	E
عربي	E	عربي	E	عربي
عربي	phy	رياضة	E	كيمياء
E	فرنسي	M	life	جغرافيا
M	دين	life	عربي	phy
تربية	كيمياء	E	جغرافيا	M
T	M	كمبيوتر	رياضة	رسم

Ook het vervolgonderwijs (o.a. universiteit) is te duur voor de grotendeels werkeloze Palestijnse inwoners. Slechts 6% van de Palestijnse beroepsbevolking heeft een academische opleiding, tegenover 20% van de Libanese beroepsbevolking.¹¹

Sabri Hanafe (13 jr.) wil dokter worden. Hij studeert dagelijks in de 1-kamerwoning van de familie. (Mieh Mieh)

Uit het AUB onderzoek bleek dat het volgen van (vervolg)onderwijs de kansen van vluchtelingen op de arbeidsmarkt vergroot.

Echter, in gesprekken met kinderen en jongeren in de kampen werd keer op keer duidelijk hun hoe ambities en de harde werkelijkheid voortdurend met elkaar botsen. Ondanks hun (universele) dromen om dokter of leraar te worden, is de jeugd in de kampen zich bewust van haar uitsluiting

en rechteloosheid in de Libanese samenleving. Hun uitgangspositie als stateloze inwoners biedt weinig perspectief of hoop voor de toekomst. Het pessimisme over de toekomst onder de jeugd en hun ouders was een steeds terugkerende factor in gesprekken. Gemiddeld volgt slechts de helft van de Palestijnse jeugd in Libanon tussen de 16 en 18 jaar oud onderwijs.¹² Naast armoede is ook het gevoel van zinloosheid van onderwijs onder jongeren een factor die bijdraagt aan schooluitval.

¹¹Idem. blz. x

¹²Idem. blz. xi

NAKBA EN HET RECHT OP TERUGKEER

Nakba is het Arabische woord voor ‘catastrofe’ en wordt door Palestijnen gebruikt om te verwijzen naar de etnische zuivering van delen van Palestina in 1948, waarna de staat Israël werd gesticht op dit (grotendeels) ontvolkte stuk land. Ongeveer 400 Palestijnse dorpen werden vernietigd in deze periode. De terugkeer van de 700.000 Palestijnen die voor de etnische zuiveringen op de vlucht waren geslagen, werd direct bij wet onmogelijk gemaakt door de eerste Israëlische regering. Van alle ontheemde Palestijnen kwamen er 100.000 in Libanon terecht waar hun groep inmiddels is uitgegroeid tot zo’n 425.000 geregistreerde vluchtelingen. Geschat wordt dat de helft van hen momenteel nog in Libanese vluchtelingenkampen verblijft. In december 1948 nam de VN een resolutie¹³ aan die de Israëlische overheid opriep om de Palestijnse vluchtelingen terug te laten keren en een schadevergoeding uit te keren aan hen die niet terug wilde keren. Tot op de dag van vandaag, 63 jaar later, wachten de ontheemde Palestijnen op terugkeer op grond van deze resolutie.

Bejaarde vrouw beschrijft haar vlucht uit Palestina in 1948 en haar bestaan als vluchteling in Libanon sindsdien. (Ein el-Hilweh)

Zolang de Palestijnen in Libanon wonen, hebben ze recht op een menswaardig bestaan. Het feit dat ze vluchteling zijn, is geen excuus voor de Libanese overheid om deze groep uit te sluiten en te verwaarlozen. De vluchtelingen hebben net als alle andere inwoners van Libanon recht op goed onderwijs, gezondheidszorg, schoon drinkwater, gezond onderdak, bewegingsvrijheid, en de vervulling van andere basisbehoeften. De Libanese overheid ontzegt de Palestijnse vluchtelingen alle decennialang politieke en sociale rechten. Op de regering rust echter de plicht om mensenrechtenverdragen die betrekking hebben op deze rechten ten volle tot uitvoering te brengen, ook wanneer het gaat om vluchtelingen die in hun land verblijven.

In muurtekeningen tussen Mieh Mieh en Ein el-Hilweh uiten kinderen uit de kampen hun liefde voor Palestina en het verlangen om ernaar terug te keren.

¹³ VN Resolutie 194, paragraaf 11. <http://unispal.un.org>

ONZE PROJECTEN

Naar aanleiding van de opgedane indrukken, bovenstaande bevindingen en adviezen van lokale organisaties zal Stichting Mijn Thuis de komende jaren de prioriteit leggen bij de ontwikkeling van de volgende projecten:

- **Huisvesting**
Door middel van constructiewerk aan de woningen zal de kwaliteit van leven in de kampen toenemen. Verbetering van de huisvesting draagt bij aan de werkverschaffing en dus armoedebestrijding in de kampen. Bovendien zal het bijdragen aan gezondere leefomstandigheden en op de lange termijn /ook aan het terugdringen van chronische aandoeningen die het gevolg zijn van ongezonde huisvesting.
- **Studiebeurzen**
Om de kans op een baan en dus inkomen te vergroten zullen studiebeurzen verschaft worden voor 2-jarige vakopleidingen in Saida.
- **Adoptieprogramma**
Met behulp van structurele donaties kunnen donateurs individuele weeskinderen¹⁴ langdurig financieel ondersteunen, waardoor hun voedselzekerheid en toegang tot onderwijs veilig gesteld wordt.

Deze broer en zus hebben in 2010 hun vader verloren door een ongeluk. Inmiddels ontvangen zij hulp van een Nederlandse donateur via Mijn Thuis.

Inmiddels zijn verschillende weeskinderen financieel 'geadopteerd' door Nederlandse donateurs door middel van het adoptieprogramma van Mijn Thuis. De stichting bezoekt een aantal van deze families en sprak met hen over de impact van deze maandelijkse financiële bijdragen. Het blijkt een wereld van verschil te zijn, die ervoor zorgt dat ze meer geld hebben voor essentiële behoeften zoals eten en schoolspullen.

¹⁴In de Palestijnse cultuur worden kinderen die hun vader verloren hebben, evenals kinderen die beide ouders kwijt zijn geraakt, aangemerkt als weeskind.

DONATIES

De uitvoering en schaal van deze projecten hangen af van de fondsen die wij tot onze beschikking hebben. Wij vragen u dan ook om ons werk financieel te ondersteunen. Dit kan op verschillende manieren:

- **Adopteer een schoolgaand weeskind** via het formulier op onze website: <http://www.mijnthuispalestina.com/donaties.php>
- **Doneer** (eenmalig of periodiek) geld naar bankrekeningnummer 1528.66.604, Stichting Mijn Thuis, te Tilburg. IBAN: NL 28 RABO 1528.66.604)
- **Organiseer een benefiet evenement**

CONTACT

Meer informatie is te vinden op onze website: www.palestinamijnthuis.com. U kunt ook direct contact met ons opnemen :

- Ad Mols, Voorzitter
admols@mijnthuispalestina.com – 013 4630963
- Ahmad Abdallah, Penningmeester en vicevoorzitter
ahmadabdallah@mijnthuispalestina.com- 013 5166134
- Lydia de Leeuw – PR
lydiadeleeuw@mijnthuispalestina.com – 06 5319 4788

Leestips:

Internet

www.unrwa.org
www.yalibnan.com
www.nowlebanon.com
www.warchild.nl

Rapporten

- **Socio-Economic Survey of Palestinian Refugees in Lebanon** (2010) J. Chaaban et.al, Rapport gepubliceerd door American University of Beirut (AUB) en de United Nations Relief and Works Agency for Palestine Refugees in the Near East (UNRWA).
- **Exiled and suffering; Palestinian refugees in Lebanon** (oktober 2007) Amnesty International
- **Falling behind; a brief on the living conditions of Palestinian refugees in Lebanon** (2005) A. Tiltnes, Fafo rapport 464